

TANITÓBARÁT.

Havi közlö.

Megjelenik minden hó elején.

Előfizetési ára:

Fél évre 1 frt.

Egész évre 2 frt.

Egy oldal hirdetés . . . 5 frt.

Junius.

A lap szellemi és anyagi részéi illető közlemények e cím alatt küldendők: „Tanítóbarát szerkesztőségének Budapest, I. Lovasut 4. sz.”
Kéziratokat nem adunk vissza.

Alapítsunk az elaggott néptanítók számára országos nyugalomházat!

Gondoskodtunk már a néptanítók özvegyeiről és árváiról, vannak segélyező egyesületeink is, de mindeddig nem jutott eszünkbe, hogy azon elaggott néptanítókat, kik gondviselő nélkül nyomorogják át hátralevő éveiket, visszatartsuk az elzülléstől.

Vannak néptanítók, kik nőtelenek maradtak; vajjon minő gondviselés vár az ilyenekre, ha megöszülve, elaggva a népnevelés nehéz munkája alatt, hátralevő napjaikat nyugalomban akarják eltölteni.

Vannak olyanok is, a kik mellől elhal a nő s elhalnak a gyermekek. A szerető gondviselés, és az öregnapok nyugalma helyett, tovább kell küzdenie a megélhetés gondjaival.

Vajjon elég-e az ilyennek az a sovány nyugalomdíj, a melyet az állam kegyesen engedélyez?!

Terheket ugy-e róttok reánk?! Kötelességeink teljesítését ugy-e szigorúan megkívánjátok?! De vajjon teljesítitek-e ti kötelességeteket, midőn fáradt kezünkéből kihull a szerszám s az elaggott test nyugalom után kívánczik. Persze: ki gondol akkor a szegény néptanítóra, midőn már nem veszik hasznát.

Az ilyen családtalan, gondviselő nélkül maradt öreg néptanítók számára óhajtom én a „Néptanítók nyugalomházának” eszméjét megvalósítani.

szonylagos politikai helyzetet szembe állítsa a működése által elért eddigi eredményekkel, az elfogulatlan ítélőnek iránta csakis elismerő szava lehet.*)

A tanítók maguk meg épen nem lehetnek hibásak. Ugyan melyik boldog kolléga volt valaha olyan „önzetlen“, hogy a fizetése javítását — visszautasította?! . . .

Mi, tanítók, annyiban vagyunk hibásak, hogy nem tartunk össze, sőt inkább, három-négyfelé gravitálva, határozottan külön-külön (hogy ne mondjam: „ellenséges“) táborba sorakozunk. Hej, pedig „egy test-, egy lélekkel“ mily sokra mehetnénk!

Hogyha a nemzet összes tanítósa testületileg lépne akcióba, ugyan ki meri tagadni, hogy ily „tekintély“ előtt nem maradna szükkeblű, közönyös, akár a törvényhozó testület, akár pedig a társadalom?

Dehát ilyenről akár ne is beszéljünk . . . Vegyük a dolgot úgy, miként áll.

Ez időszerint a tanítók állami és többféle felekezetiiek. Hogy köztük melyeknek van gondosabb ellátása, tudjuk. Ámbár azok sincsenek teljesen megelégedve. Értjük t. i. az állami tanítókat. Dehát ezekről mindenesetre lesz gondoskodva még jobban is; azért tehát ezuttal csak a felekezeti tanítókról szolunk.

Azt mondja a szentírás: „Zörgessetek és nyitvatik néktek.“ Ninesen tehát igaza annak, aki azt hirdeti, hogy a tanítók csak önmaguknak ártnak azzal, ha folyton jajgatnak, ha folyton csak kérnek, követelnek! Bizony: „Néma gyermeknek anyja sem érti szavát!“ Azért hát igenis biz'kérni kell okkal-móddal, a sajtóban ép úgy mint előszóval. Bizonyítani kell, hogy az atyai, a méltányos gondoskodást megérdemeljük s arra szükség is van!

Ha ezt teszik a tanítók, akkor ők nagyrészen lerótták kötelességüket az iránt, hogy részük nem lesz a fentebb érintett „hibában“.

De hát nemcsak a tanítók „hibásak“, mint fentebb mondtuk.

Ha a társadalom vezetői s a kormány méltányosak tudtak lenni a „művészetek“ iránt, ne tagadják meg elismerésüket a tanítók működésétől se.

Elszomorító jelensége a mai legújabb kornak az, hogy a legmagasabb állami s társadalmi tényezők is csak egyhangú szavak

*) Azt a „viszonylagos politikai helyzetet“ a kormány maga alkotta magának.
Szerk.

kimondása által vélnek a bajokon segíteni, mintha „cselekedni“ már felesleges is volna. Pedig sokszor a „tett“ mily kevésbe kerülne!

Mily egyszerű s könnyű dolog volna pl. egy jó nagyot lendíteni a hazai oktatásügyön csak az által is, hogy az 1868. évi 38. t. cz. minden rendelete v é g r e h a j t a s s é k. Hány és hány tanítói állás van hazánkban, ahol a tan. fizetés n e m h a l a d j a m e g a törvényes minimumot! Hány meg hány van olyan, ahol csak a kántori fizetéssel együtt üti meg azt! S pedig sok helyen a kántori jövedék több, mint a tanítói járandóság.

Mily gyönyörű javulás lenne már csak ez is; pedig hát talán új törvény hozása sem lenne kivihetetlen! . . .

Igy, így tegyünk t. kartársak: „zörgessünk“!

Mi nem „sztrájkolhatunk“, hát — kérjünk.*)

Sokat, nagyon sokat követelnek tőlünk, mindig többet: sokat és jól tanítsunk, magunk is tanuljunk folyvást, olvassunk könyveket, szaklapokat, divatos, tisztességes ruhában járjunk, saját gyermekeinket (mint nevelők) mintaszerűen neveljük, stb., stb. . .

Üres erszénnyel ezt megteni nem lehet!

Náprádfa.

Göntér G. Endre.

Az iskolai zászlóaljok.

Ardényi Dezső a pozsonymegyei tanítók hegyentuli egyesületének legutóbbi ülésén felújította az iskolai zászlóaljok eszméjét.

Indítványa így hangzik.

1. Mondja ki a közgyűlés, hogy az iskolai zászlóaljakat

a) e l v i l e g helyesnek,

b) g y a k o r l a t i l a g valósíthatónak tartja.

2. Ehhez képest a testileg megközelítőleg alkalmas tanító a tanítóképzésben megfelelő elméleti és gyakorlati oktatást nyerve, örmesteri rendes évi fizetés, egyenruha illetmény és szolgálati oldalfegyver engedélyezése mellett, t i s z t h e l y e t t e s i r a n g g a l a **magyar népfőkelési** csapatállományba lép s tanítói működésének egész tartamán ezen csapat testüek tagja marad.

*) De ne csak kérjünk, hanem követeljünk is. Ha nekünk vannak az állam iránt kötelességeink, az államnak is vannak mi irántunk kötelességei. Az állam megköveteli, hogy kötelességünket teljesítsük, mi is követelhetjük, hogy irántunk való kötelességét teljesítse. Mennyire el vagyunk hanyagolva!! Hol állunk a művelt államok néptanítóinak helyzetétől!? Hiszen bosszankodni kell, ha rá gondol az ember.

3. A tiszthelyettes tanító

a) osztályait, esetleg az egyesített osztályokat tankötelezettségük tartamán,

b) az ismétlő osztályokat bezárólag a 16. éves életkorig,

c) végül az ismétlő iskolából kikerült 16—18 éves ifjakat hetenkéntre megszabott órákban egyénenként, úgy külön csoportokban és egységes csapattestekben elméletileg és gyakorlatilag egyaránt fokozatos előkészítéssel be fogják vezetni a hadtudomány alapelveibe, és különösen tornászat, mentelés és játékgyűjtemény kezelésbeni ügyessége által képessé fogják tenni növendékeiket arra, hogy

4. éltük 18-ik évét betöltve, a növendék fiatal ember

a) elméletileg kiképezve,

b) gyakorlatilag megedzve, a népfölkelési keretek törzséből kiszemelt s tiszti szemlék által ellenőrzött népfölkelő veterán altisztek vezetése alatt hetenkéntre kijelölt órákban, s évi 8—8 napon külön gyakorlatokban, a valóságos fegyver kezelésére és különösen a czéllövésben olyképp képeztessék ki, hogy

5. 21 éves korában a rendszer hadsereg állományába besoroztatván, a fiatal férfi 1½—2 év alatt elsajátíthassa azon elméleti és gyakorlati készültséget, melynek elsajátítására ez időszert 3 év van szabva.

6. Háboru esetén a tanító-tiszthelyettes a népfölkelési csapatokba sorakozik, s ott szakaszparancsnoki esetleg magasabb megbízásokat végez.

7. A szolgálatra testileg alkalmatlan tanító leányiskolákhoz osztatik be; a kor miatt tényleges szolgálatra nehézkes tiszthelyettes tanító pedig helyhez kötött megbízásokra fog fölhasználtani.

8. Átmeneti intézkedés. Az iskolai zászlóaljak intézménye egyelőre azon területeken szerveztessék, hol a nép-elem testi fejlődésének legjobb próbájakép a hadsereg kívánta évi ujoncz állomány a negyedik korosztály behívása nélkül kiállitható.

9. Az így kiszemelt avagy ezekkel összefüggő területeken működő tanítók átmenetkép szünidei tanfolyamokon fognak állami költségen tiszthelyettesekké képeztetni.

Az indítványt elfogadták a gyűlésen megjelenő tanítók, de kérdés, hogy ezen újabb teher viseléséért való díjazást megadja-e majd az állam, vagy a község? S ha meg is adja, ad-e méltányos honorariumot? Ez esetben mi is pártoljuk az eszmét, mert egy kis mellékjövedelem jól esnék minden tanítónak.

Nem lesz országos gyűlésünk.

Trefort Ágoston vall. és közoktügyi min. a következő rendeletet bocsátotta legutóbb a tanfelügyelőkhöz:

(18095 sz.) Tekintve, hogy a f. évben a törvényhozás által népoktatási czélokra megszavazott fedezet oly korlátolt, hogy a legszükségesebb s már rendszeresített évi kiadások igénybe veszik a rendelkezésemre álló pénzüsszeget, elhatároztam, hogy ez évben takarékoság szempontjából:

1) Magyar-nyelvi póttanfolyam nem tartatik, de az ilyen póttanfolyamnak ideje törvény szerint le is járt;

2) Az orsz. tan. gyűlést sem hívom össze. A megvitatás végett kiadott tétéleket azonban a tanítóegyesületek terjeszszék fel hozzám, hogy azokat megismerhessem s esetleg egyik másik pontra nézve intézkedhessem.

3) Az állami és közs. segélyezett iskolák tanítóinak és tanítónőinek a tanítói gyűlések alkalmával szabályszerint járt napidíjak s utiköltségek sem adhatók ki ez évben. A már eddig megtartott tanítói gyűlések költségei f. évi april hó 30-ig beszámíthatók.

Bpest, 1886. május 4.

Trefort.

Bizony szomorú dolog, hogy azt a husz millió deficitet a népoktatásügyi kiadásokból is segítik helyreütni. A B. Hirlap szerint Trefort azért nem hívta össze az orsz. tanítógyűlést, mert a kath. tanítók nem küldöttek képviselőket. Bizony fura dolog az, mikor a miniszterek visszafelé munkálkodnak!

Levelék a szerkesztőhöz.

I.

Hogy a „Tanítóbarát“ folyó évi 5. számában t. Balogh József kartársunk „A tanító fizetések kérdéséhez“ című közleményének minden tétele a valóságon alapul, azt minden józanon gondolkodó s a helyzettel tisztában lévő falusi tanító beláthatja! Én legalább egy nézetem vagyok vele. Azonban egy kis mondani valóm nekem is van a tárgyhoz: B. tisztelt kollegám a többek között ezeket írja: „Minden tanítóbirtoknak egy-egy minta gazdaságnak kellene lenni.“ Tökéletesen igaza van! A tanító nemcsak ebben, de mindenben mintája legyen a községnek, — mert a példa vonz! . . .

Ámde hogyan és hol szerezzé meg a tanító a minta gazdálkodáshoz elkerülhetlenül szükséges képességet akkor, midőn a kép-

zöintézetben nem tanítják eléggé, onnan kikerülve, pedig csekély jövedelméből sem szakkönyveket, sem szaklapokat nem képes magának beszerezni? Vagy tán saját tapasztalatán, esetleg kárán okulva tanítsa a népet? . . . Szerény nézetem tehát ehhez az volna, hogy midőn ama jó hazafiak a földmives iskolák felállításán fáradoznak, első sorban azt úgy vigyék ki, hogy a tanítóképezdei növendékek, mint a népnek leendő vezérei s mintái, a tanító képezdekben az okszerű gazdálkodási módszerben nemesak elméleti, de g y a k o r l a t i o k t a t á s b a n i s r é s z e s ü l j e n e k. Ez utóbbit azért hangsúlyozom, mert az elmélet gyakorlat nélkül nulla! A nulla megadja ugyan az előtte álló számjegynek értékét, de magában véve mit sem ér. És igaza van némileg azon apának, ki t. Balogh barátunk szerint fiának azt mondja: „Fiam! nem tanulok én könyvből gazdálkodni!“

Tehát első sorban tanítóképezdeink legyenek mintagazdasági intézetek, s ha ez meg van, akkor az intézetekből kikerült néptanítók egyszersmind gyakorlati mintagazdászok lévén, képesek lesznek okszerű gazdálkodásra vezetni a népet.

De mindaddig, míg ez nem történik s míg az intézetből kikerült tanító annyit sem ért a gazdálkodáshoz, mint az egyszeri bika a harangozáshoz, addig nem képes magát a nép előtt mint mintagazdász bemutatni; mert el nem hiszi az azt, míg in praxi be nem bizonyítja.

Sőt ha látja, hogy kísérletei sikerre, — legalább kielégítő sikerre nem vezetnek, azonnal kész tanácscsal szolgálni a vezérnek. Már pedig oly hadseregben, melyben az alattvalók osztogatnak vezérüknek tanácsot, meg van zavarva a disciplina.

Most ugyan nem tudom, hanem mikor én a képezdeből (1873) kiléptem, a gyakorlati gazdálkodást t. i. a mezei gazdaság terén, még hiréből sem ismertem. Nem tudom így van-e ez most is! Önök — gyakorlati gazdászok — jól tudom mosolyognak ez őszinte vallomáson.

Én bizony (városi fiu lévén) csak hosszas tapasztalás és küzdés után, néha saját káromon okulva jutottam el a gazdaság terén azon fokra, melyen jelenleg állok, különösen az állattenyésztés jövedelmezett nekem legtöbbet, hogy példával szolgáljak: 1877-ben kaptam egy még alig egy éves üszőt. Ezen sweitzer-faju, nem kényes, különben nagy béltü, de sok tejet és trágyát szolgáltató üsző 2 éves és 5 hónapos korában egy bikaborjut ellett, melyet felneveltünk, noha első borju volt is, ami pedig sokak szerint gazdasági hiba

risicóra, s mint 1 éves és 11 hónapos, s pajta tetővel táplálkozó ökör-tinót a pápai vásáron eladtam 64 forinton.

Második borja üsző volt. Ezt szintén felneveltem tehennek s ellett először is egy üszőt s másodszer is azt, melyeket szintén felneveltem, s midőn harmadszor borjadzóba járt, eladtam 125 frtért.

Első fiát mely junius végén, midőn leborjadzik, lesz még csak három 3 éves, épen most vezettette el a helybeli urodalom 150 frtért; második fia pedig még megvan. — A törzsanya az említett két fián kívül még három üsző borjuval ajándékozott meg, s ezek közül kettő már ismét tehen s első borjaikat 10—10 forintért adtam el annak idején. Még ezeken kívül egy bika borja is volt s eladtam annak idején nem is egészen 14 napos korában 16 frtért.

Végre a törzs anyát is eladtam a mult 1884. január utolján 8 év és 2 hónapos korában, helyben 95 frtért, ugyancsak akkor midőn fiát 125 frtért

Most pedig még 2 drb. terhes fejős tehenem, 2 drb. két-két éves üszőm van és árultam — nem számítva a tej hasznot s hogy iga alá befogom — 470 frtot. Jelen szarvasmarha állományomat pedig, noha jelenleg nem adna érte annyit senki is — nem adnám 400 frtért. És így nekem ama még nem is egy éves üsző 7 év leforgása alatt 900 frt. tőkét hozott a mellék hasznon kívül, melyet hát nem bánom számítsunk az élelem s szolgabér fedezésére!

Hát ha még jobban, tehát okszerűebben lettek volna azok táplálva, mennyivel több hasznot hoztak volna akkor?

Nem kevésbé voltam szerencsés a sertés tenyésztésben. Midőn megnősültem, kaptam a többek között ajándékba egy kis választott malacgot. Meghagytuk magunk, mert sajuáltuk leölni. Ez igen nagyra megnőtt s oly szapora fajú lett, hogy 15-szöri malacozásra 145 öt malacozott. Legkevesebbet malacozott legelőször, t. i. 6 darabot; mert 'öbnyire 9, 10, 11, 12 s legtöbbet midőn 1882. május 21-én 14 drbot malacozott. Itt megjegyzem, hogy én mindent a legpontosabban feljegyzek s ez sokszor igen jó szolgálatot tesz a gazdának és sokszor döntő befolyást gyakorol kétes esetekben s mindig a gazda hasznára. Minthogy rendszeren csak 10 csecse szokott egy sertésnek lenni, többször mesterségesen neveltük fel a a fölösleges számban lévöket, persze nagy türelem és vesződséggel, de utóvégre alvó kutya nem fog nyulat, mégis aránylag kevés hullott el közülök.

Ha már most, e malaczkok darabját elválasztás után átlag 5 frtba, jelenleg ugyan nem, de néhány évvel 7 frtért is adtam el drbját és volt az idő midőn ugyancsak abból a 14 drbból felnevelt s magnak meghagyott fiát 45 frtért. adtam el, a hizlaltakról nem is szólok : az anyát pedig 25 frtba számítjuk, összesen kitesz 750 frtot. Hozzáadva a szarvasmarhából bevett jövedelmet, az összes bevétel lesz egy üsző és választott malacz után hét év alatt 1650 frt. körül. Lám így tanít a tapasztalás! . . .

De mennyivel előbbre volnék én akkor, ha a képezdeből az okszerű gazdaság tudományával fejemben, léptem volna e küzdéssel teljes pályára? . . .

Én ebből kifolyólag csak azt indítványoznám : állitana fel a magas kormány, okszerű, s tapasztalatokon, de nem tudományos elméleti következtetéseken alapuló póitanfolyamokat, hol — a mezei gazdaságból a földmivelés különös tekintettel a takarmánytermesztésre, az állattenyésztésből pedig a háziállatok nevelése, betegségeiknek oka s kipuhatólási s orvoslási módja, egyszóval az állat gyógyászat s végre a tejgazdaság adatnék elő. De mindezek nem ám csak elméletileg, hanem gyakorlatilag, mert mint elől is említém mindenkor és mindeuben csakis a praxis a döntő, de nem mindég az elmélet! . . . Lám! a hon atyái sokszor meghozzák az elméletből levont törvényeket, s csak akkor veszik észre, hogy igen hiányosak, midőn már a gyakorlatra alkalmazták! . . . Mert a tapasztalat sokszor az ellenkezőről győz meg bennünket!

A gyakorlatilag kiképzett tanítók aztán majd megtanítanak a népet az okszerű gazdálkodásra, de — mint már említém, — míg oly gazdászok kerülnek ki a képezdeből, mint csekély személyem, akkor ama népnek — melynek mintául kellene szolgálniok — várnia kell körülbelül 8—15 évig, mire t. i. megszerzi saját kísérleteivel néha saját kárán okulva a tanító a tapasztalatot arra nézve hogy annak — saját példáját állitva szemé elé, tanácsokat osztogathasson.

Ez volna szerény megjegyzésem, a különben ékes és folyékony irányu helyes consequentiákon alapuló, mondom egyszóval jelles czikkre. — Sziveskedjék t. Szerkesztő Ur eme soroknak igen becses lapjában egy kis tért engedni, mert úgy hiszem t. Balogh t. társunk által felvetett kérdés nem valami közömbös dolog s el lehet készülvé t. Szerkesztő Ur, hogy ez érdemben még többen is föl fognak szólalni.

Pápa-Kovácsi, 1886. május 7.

Fódy János.

II.

A Magyar Paedagogiai-szemle f. é. III. füzetében Gável Ferenc tanító a közös bajainkról „Kántortanító“ czim alatt egy cikket tett közzé. Elmélkedésére Rill több megjegyzést tett, pártolva a kántorságot, mely szerinte nincsen hátrányára a tanítás ügyének. A fent megnevezett tanító ur cikkéből minden oly egyén ki a kántortanítói ezen összetett hivatal praxisból nem ismeri, igen világos képet szerezhetett magának arról, hogy mily nagy hátrányára szolgál ezen kántor és tanítói hivatal egymásra nézve különösen pedig mily nagy hátránya van a kántorság, melylyel párhuzamosan a sekrestyési tisztség is jár a tanítóságra nézve.

Hogy tehát ez a két, illetőleg három hivatal egymással nem férhet meg, azt mindenkinek be kell látnia. A „Kántortanító“ című írója részletekben adja elő, miszerint ha mint kántor és sekrestyés hivatalának pontosan eleget tenni akar, amit köteles is, mennyit mulaszt el a tanítói hivatalában és pedig csak az által, mert a kántori teendők elvégzése rendesen azon időt rabolja el a tanítótól, mely törvényileg az iskolának van szentelve.

E kimutatásra Rill szerkesztő ur következőket helyesen de még sem jól mondja: „No no, nem így van. Abból a kimutatott mulasztásból egyetlen egy sem indokolt, mert a tanítót a tanítás ideje alatt háborgatni semmi szin alatt nem szabad.

Igaza van Rill urnak: nem eléggé indokolt Gávelnek a kimutatása, mert úgy sem szabad őt háborgatni. Hej de elég sajnós, hogy ezt a kifejezést „nem szabad“, nem ismeri a lelkész.

Manapság még mindig nagyon alárendelt helyzete van a kántortanítónak papjával szemben.

A pap ugyyszólván: parancsol neki.

S mit tegyen a szegény néptanító, a ki rá van a kenyérré szorulva? — Nem vetheti bírálata alá, hogy a mit papja parancsol az iskolára nézve jó-e vagy sem?!

Véleményem szerint az ellenszólás egy feljebb való előtt nem valami kedves. Minden békeszerető tanító jobban cselekszik, ha plébánosának mint igazgatójának engedelmeskedik, mint ha dacoskodik s ha Rill ur szerint azt mondja: Engem most a tanítás ideje alatt nem szabad háborgatni. Ezáltal semmit sem nyerhet a szegény kántortanító, csak tüzet gyújt maga alá, melyben elég lehet.

Tehát a tanító nem magyarázhatja meg az illető igazgatónak.

lelkésznek, mikor szabad s mikor nem szabad ötet háborgatni. S az elég fájdalmas, mikor az igazság érzetét helyzeténél fogva nem nyilváníthatja a tanító. „Ne szólj szám, mert megfájdul a fejem! — tartja a közmondás. Bizony szomorú dolog, hogy e téren még ennyire hátra vagyunk.

Egy szó mint száz, de az tagadhatlan igazság, hogy a kántortanító című hivatal mindég fog okot adni az ily Gávélféle panaszokra és hogy a kántori hivatal mely a tanítóéval össze nem fér különböző okoknál fogva mindég csak hátrányra lesz a tanítás ügyének, a sekrestyesség pedig csak terhére s keserüségére a tanítónak.

Szédenik Fülöp
kántor és néptanító.

I R O D A L O M.

Most jelent meg. Vasvármegye rövid földrajza harmadik kiadásban. Irta Barabás György főtanító Sárvárott. Ára 10 kr. Ezen kitünően szerkesztett könyvecske azonkívül hogy Vasvármegye minden iskolájában használtatik, a legjobb mintául szolgál más megyék földrajzának készítéséhez.

Olesóságának magyarázatául szolgáljon az, hogy szerzője díj nélkül engedte át Jacoby Bálint sárvári könyvkiadónak, kitől 2 drb 5 kr. és 1 drb 2 kros bélyeg előleges beküldése által mindenki megrendelheti.

Ugyanezen szerzőtől jelent meg egy **h a z a i f ö l d r a j z**, mely nagyobbrészt Erdélyben van elterjedve. Ezt meg onnan lehet megmagyarázni, hogy Barabás Gy. nem csinál reclamat a földrajzának, tudja hogy „a jó bor cégér nélkül is elkél.“ A hol egyszer megismerkednek földrajzával, ott azonnal alkalmazzák s talán ez az egyetlen tankönyv, a melyet más ki nem szorít az iskolából. Ezen földrajzot először a gyulafehérvári iskolában alkalmazták, innen aztán a vidéken gyorsan elterjedt, úgy hogy ma már csekély kivétellel egész Erdélyben ismeretes, és a Dunántuli kerületben is mindinkább használják. Bizony igen okosan tennék lapunk tisztelt olvasói, ha megismerkednének e jó magyaros nyelvezettel és a gyermekfel fogásához irt földrajzzal, mely keménykötésben 30 krért megszerzhető Jacoby Bálint sárvári nyomdatulajdonosnál.

Paedagógiai plutarch 5-ik füzetének tartalma: 1. B é l M á t y á s Dr. Márkitól. 2. Salzman, Samu Józseftől. 3. Dr. Klamarik J., Dr. Wagner L.-tól. 4. Champe Joakim Henrik, Lenhardt Károlytól. 5. Mednyánszky J., Rissányi J.-tól. A következő 6. és 7. (kettős füzet) június hó 15-ike körül fog megjelenni, igen érdekes tartalommal, a többi között e füzet fogja hozni Locke jellemrajzát, Dr. Felméry Lajos, tudomány egyetemi tanár tollából, az „Iskolázás jelene Angolországban“ című s a tudós akadémia által nagyjuttalommal kitüntetett mű szerzőjétől.

Bordeaux Olivér r. k. áldozópap 1 $\frac{1}{2}$ ivre terjedő kath. tanügyi lapot fog megindítani, a melynek „Igazság“ lesz a címe. Egy évre 3 forint lesz ára. Az előfizetések nevére Gyergyó-Ditróba küldendők. Részletesebb programot nem közöltek velünk. A lap akkor fog megindulni, ha előfizetők a kellő számban jelentkeztek.

Siriska Andor, pécsi tanító „a b a b o n á r ó l“ cím alatt egy népies irányu munkát irt, mely június elején kerül ki sajtó alól. Ára 30 kr. Iskolai vizsgálatok alkalmából jutalomkönyvnek igen ajánljuk.

A „**Szerelmes Történetek**“ című novellagyűjtemény, melyet mult számunkban hirdettünk, még folyton kapható. (Ára a Tanítóbarát olvasóinak bérmentes megküldéssel együtt 35 kr.)

M I U J S Á G ?

Uj előfizetőinket értesítjük, hogy lapunk eddigi számait megkaphatják, miért is legtanácsosabb az egész 1886-ik évre előfizetni.

Egy népiskola beszakadása Podvolicziskában a népiskola tantermének padlása a mult hónap 7-én beszakadt. Körülbelöl 120 tanuló volt benne, kik a padlás első recsegésére a földszintes ház ablakán és ajtaján ugráltak ki. A tanító lélekjelenlétének köszönhető, hogy valamennyi tanuló idején megmenekült. A katasztrófa onnan eredt, hogy a sok tanuló miatt két szoba között lebontottak egy kőfalat, arról pedig nem gondoskodott a bölcs iskolaszék, hogy támasztót kellett volna a padlás alá tenni.

Fódy János buzgó hívünk a „Pápai esperességhez tartozó tanítóegyesület“ tavaszi gyűlésén a Tanítóbarátot az egyesület részére megrendelni ajánlotta. Az indítványt éljenzéssel fogadták, s a tagok azon része, mely eddig gárdába nem lépett, kijelenté, hogy járattni fogja. Hasonló buzgóságot tanusított lapunk iránt T a m á s I m r e

esik-tusnádi tanító, a ki egy nála levő összejövetele a Tanítóbarátot ajánlotta. Öten azonnal megbízták, hogy a neki átadott előfizetési díjat hozzánk beküldje, a többiek pedig maguk rendelték meg a Tanítóbarátot. Ilyen apostolok kellenének nekünk, akkor a tanítók érdekeiért alapított lapunk mindig több és több erőt fejthetne ki. Az Isten éltesse őket!

Kitüntetések. Oraviczábányán Kellermann József polg. isk. tanító, ki az ottani tűzoltó-egyletnek is parancsnoka, a tavaly dühöngött tüzvész elfojtása körül önfeláldozó bátorsággal működött, minek elismerésül a király arany érdemkereszttel tüntette ki. — Ráczekeiben Rajczy György rom. kat. főtanító több, mint 50 éve működik a népnevelés terén. Érdemei elismerésül a király a koronás ezüst érdemkeresztet adományozta neki.

Egy néptanító szobrát leplezték le Bukarestben a múlt hónap 5-én. Az illetőt Lázár Györgynek hívták s nagydisznódi születésű magyar volt. Amint egy Kolozsvári lap írja, ő volt a mostani román politikai mozgalmak megindítója.

Izgalmas tanító választás. Dunaszentpál község elhunyt tanítója helyett e hó 6-án új tanítót akart választani, még pedig egyik része, vagyis a szavazati joggal nem bíró proletár népség más, s a község értelmi s adófizető polgársága is más jelölt körül csoportosult. Fenyegetődztek, s különösen a plébánost ijesztgették életre-halálra, hogy így meg úgy tesznek, ha nem az lesz a tanító, akit ők akarnak. A választás alkalmával aztán a szavazatok egyenlően megoszoltak s a plébánosnak, mint iskola-széki elnöknek kellett volna döntenie. Ez azonban jónak látta a kellemetlenségnek elejét venni, s felterjesztette az egész választási ügyet a primáshoz.

Lapunk tisztelt olvasóit felkérjük, hogy előfizetéseiket a jövő félévre beküldeni sziveskedjenek. Továbbá, hogy lapunkat a kartársak körében ajánlják, mert minél többen csoportosulunk a Tanítóbarát zászlója alá, annál többet tudunk tenni, annál könnyebben elérjük célunkat.

T Á R S A L G Ó.

Kérdések.

Ezen két kérdésnek vagyok bátor becses lapjában helyet kérni:

11. Rossz néven vehető-e egy tanítónak, ki habár szegény, anyagi helyzetét ismerve még sem sajnálja a nélkülözés mellett megtakarított 50—60 frtját a szomszéd országokba való utazásra kiadni

oly szándékból, hogy ismerje meg azok népeinek szokásait s hogy látogasson több iskolát tanulmányozás czéljából?

12. Szabad e oly községi iskolákban, hol a nép kétféle nyelven beszél (horvátul és németül) az egyiket vagy a másikat elhagyni és kettő helyett csak egyet tanítási nyelvül tekinteni, és ez esetben nem követelhetik-e jogosan az egyik vagy a másik nyelvet beszélő szülők, hogy a gyermekeik (persze magyar nyelv kapcsán) csupán anyanyelvükön nyerjenek oktatást?

Lakfalván, 1886. évi april hó 28-án.

Szédénik Fülöp
néptanító.

F e l e l e t e k .

8. sz. kérdésre.

Természetes, hogy kiutasíthatja, de a műveltség szabályai szerint mindenesetre tanácsos a háborgatót először udvariasan felkérni, aztán komolyan felszólítani, és ha ezek nem használtak, akkor már nemcsak hogy kiutasíthatja, de segíthet is neki mind a két kezével, mert művelt ember nem vár erre, műveletlen iránt pedig oly eszközkhöz kell folyamodni, a melynek célhoz vezetnek.

Belső munkatárs.

9. sz. kérdéshez.

Az iskolaszék biráskodási jogára nézve a közokt. ügyi minis-
terium 1875 sept. 2-án kelt utasításában a 67. §. alatt a következők olvashatók:

Az iskolaszék biráskodik:

1. A tanító vagy a tanítói testület által eléje terjesztett, erkölcsileg javíthatlan és tetemes kárt tevő növendékek ügyeiben. Ily esetekben igyekeznek a fegyelmi szabályok közül azokat, melyeket helyén lát, fokozatosan alkalmazni. Oly esetekben, midőn valamely megromlott és javíthatatlan gyermekre nézve, a szülék közbejöttével annak javítására fordított minden kísérlete sikertelen marad, az ily tanulónak az iskolából kizáratását a vallás- és közoktatásügyi ministernél indítványozza.

2. A tanító személye felett csak annyiban gyakorol fegyelmet, amennyiben azt mulasztásaiért, kisebb mérvű hanyagságáért vagy kihágásáért szóval vagy írásban figyelmezteti, sőt meg is inti. Ha e figyelmeztetésnek vagy megintésnek kellő sikere nem lenne, vagy egyszerre

nagvobb mérvü kihágásnak, hivatali vétségnek jőne nyomára, azt a tanfelügyelőnek feljeleníteni s általa a közigazgatási bizottságnál fegyelmi vizsgálatot e rendeltetését kéri.

3. A közigazgatási bizottságnál hasonlóul köteles a tanító ellen fegyelmi vizsgálatot indítani, ha az, az államkormány által eltiltott tankönyveket vagy taneszközöket, avagy az eltiltott tankönyveket pótló s azokhoz hasonló tartalmu kéziratokat használ.

4. Első foku bíráskodást gyakorol a tanító és a tanulók szülei között fenforgó panaszokban.

Magától érthető, hogy azon tanító, ki egyszersem az iskolaszék tagja, oly fegyelmi ügyek tárgyalásánál, melyekben ő érdekelt fél (pl. az általa vagy ellene emelt panaszok alkalmával), sem tanácskozási, sem szavazati jogát nem gyakorolhatja, sőt jelen sem lehet.

Ítéleteit a felek 8 nap alatt a közigazgatási bizottsághoz felbbezhetik; felebbezési szándékukat azonban az ítéletről történt értesítéskor, vagy attól számított 24 óra alatt az iskolaszék elnökénél tartoznak bejelenteni.

A felebbezési jog ily módon gyakorolhatása a feleknek az ítéletről történt értesítettésök alkalmával tudokra adandó. *Z. G.*

10. sz. kérdésre.

Hogy a tanító mivel töltheti leghasznosabban a nyári időt az a helyi körülményektől függ. Ott a hol sok a szederfa, igen hasznos dolog a selyemhernyótenyésztés; erdős vidéken faágakból gyönyörű munkákat lehet készíteni, p. szép pipatartókat, könyvválványokat stb. ezeket jó áron megveszik, a ki nem gazdálkodik és nyáron mégis hasznos munkálkodással akarja tölteni az időt, az a helyi körülmények és specialis tehetségeinek megfelelőleg, mindig fog magának ilyet találni.

Kovrich K.

A lapban előforduló idegen szavak jelentése.

(A már egyszer előfordult szavak nem magyarázatnak meg).

Gravitál, lat. = nehézkedik, erőt fejt ki.

Akczio, lat. = cselekvény.

Veterán, lat. = elaggott.

Disciplina, lat. = fegyelem.

Praxis, lat. = gyakorlat.

Consequentia, lat. = következetesség.

Szerkeszti és kiadja: *Ziegler Géza.*

Nyomatott Gross Gusztáv és társánál Győrött 1886.